

Styrd av stundens efterfrågan

Kartläggning av synen på skolbibliotek i Västernorrlands län

Enkätundersökning utförd, sammanställd och kommenterad av
Carin Collén

Bakgrund och syfte

Kartläggningen av skolbiblioteken i Västernorrlands län är utförd på uppdrag av Länsbiblioteket i Härnösand och påbörjades i januari 2006. Syftet har varit att få en aktuell lägesbeskrivning av situationen på länets skolbibliotek att jämföra med landet i övrigt. Dessutom står länets sju kommunbibliotek inför uppgiften att uppfylla bibliotekslagens paragraf om upprättande av biblioteksplan och kartläggningens resultat kan användas som ett diskussionsmaterial till denna plan.

Två rikstäckande undersökningar har använts som jämförelsematerial till kartläggningen. Det är dels DIK bibliotekarieförbundets skolbiblioteksenkät 2006, dels Kulturrådets skolbiblioteksstatistik från 2002. Länets kartläggning relaterar även till Skolverkets lägesbedömning 2006 i vissa frågor.

I Skolverkets lägesbedömning definieras skolbibliotek så här; ... *en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas förfogande med hjälp av kompetent personal.*

I Kulturrådets undersökning av skolbiblioteken 2002 ser definitionen ut på detta sätt: *Med bibliotek avses således inte bara den fysiska förekomsten av ett bibliotek utan även att en biblioteksverksamhet drivs med särskild avdelad personal. Det krävs däremot inte att personalen ska vara särskilt utbildad för ändamålet.*

Enkäter har skickats till rektorer/skolledare, till skolor där uppgift funnits om personal med någon form av biblioteksansvar, samt till personal vid integrerade bibliotek. För Sundsvall och Timrå kommuner har inte någon uppgift om skolbibliotekspersonal kunnat erhållas varför dessa kommuner endast representeras av svar från rektorer. Gymnasieskolorna är inte medtagna. Frågorna har rört rent fysiska förhållanden som öppethållande, medieanslag och datortillgång men också synen på bibliotekens pedagogiska funktion har efterfrågats. Eftersom enkäterna skickats utan för kännedom om bibliotekens standard, kan varken Skolverkets- eller Kulturrådets definition av skolbibliotek tillämpas här.

I tre av länets kommuner, Ånge, Sundsvall och Kramfors, har bokbussen en betydelsefull skolbiblioteksfunktion. Andra betydelsefulla skolbiblioteksresurser i länet är Boklådan i Örnsköldsviks kommun och Skolbibliotekscentralen i Kramfors kommun, men dessa behandlas inte i kartläggningen.

Svarsfrekvens

Skolbibliotekspersonal 50%. 13 svar av 26 utskick.

Integrerade bibliotek 76%. 24 svar av 34 utskick

Rektorer/skolledare 44%. 60 svar av 135 utskick

Policydokument för skolbiblioteken

UNESCO:s skol- och folkbiblioteksmanifest

<http://www.unesco-sweden.org/dokument/tv%E500version2.pdf>

Bibliotekslagen (1996:1596) med tillägg (2004:1261)

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Läroplan för grundskolan LPO 94" och "Läroplan för de frivilliga skolformerna LPF 94

Rektor har ansvaret för skolans resultat och har därvid ett särskilt ansvar för att: " skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel" (LPO 94, likartad skruvning i LPF 94).

Litteratur

Limberg, Louise (2002). *Skolbibliotekets pedagogiska roll - en kunskapsöversikt*. Stockholm Skolverket.

Bemannade skolbiblioteken. Ett verktyg för skolutveckling (2006). Stockholm Nationella skolbiblioteksgruppen.

Hasselroth, Astrid (2001). *Allas bibliotek: en idébok om att integrera bibliotek*. Stockholm Skolverket.

Almerud, Peter (1997). *Skolbibliotek som arbetsätt*. Stockholm Svenska kommunförbundet.

DIK bibliotekarieförbundets skolbiblioteksenkät 2006. (2006). Stockholm DIK-förbundet

<http://dynamicweb.telia.com/www-dik-se/aktuellt/2006/061130skolbiblioteksenkaten.pdf>

Skolbiblioteken 2002 (Kulturen i siffror;2003:3). Stockholm Statens Kulturråd

Skolverkets lägesbedömning 2006 (Dnr 2006:1433)

http://www.skolverket.se/content/1/c4/73/41/Lagesbedomning_2006.pdf

Resultat och kommentarer

Skolbibliotekspersonal

Skolbibliotekens öppethållande med personal

8 av 13 (61%) skolbibliotek är obemannade under hela skoldagen, här finns endast lärare med biblioteksansvar.

1 (8%) har öppet 1-19 tim/v med personal

4 (31%) har öppet 20-30 tim/v med personal

Endast ett av skolbiblioteken är inte tillgängligt under hela skoldagen

18 av 24 (75%) integrerade bibliotek har 1-19 tim/v för skolverksamhet.

6 (25%) har 20-30 tim/v för skolverksamhet.

Alla integrerade bibliotek är tillgängliga för eleverna under hela skoldagen.

Kommentar: En jämförelse med DIK bibliotekarieförbundets undersökning (som innefattar både integrerade och skolbibliotek) visar att länet ligger ungefär på samma nivå som landet i övrigt:

	0 tim/v	1-19 tim/v	>20 tim/v
Landet (DIK)	21%	49%	30%
Västernorrland	22%	51%	27%

Skolverkets säger i sin lägesbedömning 2006 att *Även om det förekommer att skolbibliotek eller motsvarande service saknas på vissa, framförallt små skolor, är tillgången således i stort sett tillfredställande.* Detta uttalande grundas på att av 2000 tillfrågade lärare svarade drygt 80% att de har tillgång till skolbibliotek. Skolverket har inte undersökt grad av bemanning, mediebudgetens storlek, elevernas tillgång till Internet i biblioteket, o s v, varför deras undersökning inte säger något om verksamhetens innehåll och kvalitet. Detta gör deras bedömning om en tillfredställande situation något haltande.

Med de siffror som denna kartläggning visar på skulle man kunna dra slutsatsen att skolan vinner på att vara integrerad med folkbiblioteket, eftersom integrationen innebär att biblioteket är bemannat och har speciell tid avsatt för eleverna. Men även här haltar slutsatsen och av samma orsak, siffrorna säger inget om kvalitet och innehåll i verksamheten.

Kartläggningen av Västernorrlands skolbibliotek visar att skolornas storlek inte har någon betydelse för om bibliotek finns eller inte. Det finns skolor med endast ca 70 elever som har ett bemannat skolbibliotek och andra med över 300 elever som helt saknar bemannat bibliotek.

Planer

2 av 13 (15%) skolbibliotek uppger att de har en nedskreven plan för sin verksamhet. Vid ett av biblioteken har rektor varit delaktig i arbetet och vid ett utvärderas planen regelbundet.

6 av 24 (25%) integrerade bibliotek uppger att de har en nedskreven plan för sin verksamhet. Vid ett bibliotek har rektor deltagit i en planeringsträff. Inget bibliotek uppger att planen utvärderas.

Administrativ verksamhet

4 av 13 (31%) skolbibliotekspersonal beräknar att de administrativa uppgifterna tar mindre än halva arbetstiden.

4 beräknar att de tar mer än halva arbetstiden.

5 (38%) har inte svarat på frågan.

14 av 24 (58%) bibliotekspersonal på de integrerade biblioteken beräknar att de administrativa uppgifterna tar mindre än halva arbetstiden.

2 (8%) beräknar att de tar mer än halva arbetstiden.

5 (21%) uppger att de inte uppfattar någon fördelning av tiden

3 (2%) har inte svarat på frågan.

Kommentar: Siffrorna visar att skolbiblioteksarbetet mycket är en "vind för våg verksamhet" styrd av stundens efterfrågan och de dagliga administrativa rutinerna.

De kommunala biblioteksplaner som nu utarbetas inom länet kan betyda en förändring i positiv riktning. Här kan mål för skolbibliotekens framtida verksamhet definieras liksom strategier för uppföljning och utvärdering.

I Skolverkets lägesbedömning från 2006 står det om skolbiblioteken...*det är delvis en verksamhet som får leva sitt eget liv, ganska osynligt i skolans verksamhet som helhet.* Lägesbedömningen avslutas med ett åtgärdsförslag för huvudman- och verksamhetsnivån som lyder: *Ett systematiskt kvalitetsarbete inom skolbiblioteksverksamheten bör utvecklas.*

En orsak till denna vind för våg verksamhet, kan vara att det i många kommuner är oklart vem som har det yttersta ansvaret för skolbiblioteket då två huvudmän ofta är inblandade. I svaren från skolledare och rektorer kan man se att det är mycket sällsynt med skrivna avtal mellan skola-bibliotek. Personalen kan vara anställd av kommunbiblioteket, skolan betalar hela- eller del av mediekostnaden och bibliotekslokalen. Otydligheten gör att rektor inte självklart ser verksamheten som sin domän och ställer då inte de krav som skulle fylla skolans behov.

Läsfrämjande verksamhet

8 av 13 (62%) skolbibliotekspersonal bedriver någon form av läsfrämjande verksamhet. Exempelvis uppges bokprat, bokcirklar, skriv- läs- och berättarprojekt, skönlitteratur som läromedel och elever som bokpratar för varandra.

22 av 24 (92%) av personal på de integrerade biblioteken bedriver någon form av läsfrämjande verksamhet. Här uppges exempel som bokprat, boktips, sagostund/högläsning, Bokjuryn/andra läsprojekt, bibliotekskunskap och skrivprojekt.

Kommentar:

Skolbiblioteken bedriver en mängd olika typer av läsfrämjande verksamhet men tiden räcker inte alltid till för att det ska bli en vardaglig arbetsuppgift (jmf s.6-7). Ett framgångsrikt läsfrämjande arbete är beroende av tid, planering och samarbete mellan personalgrupperna. Tidigare svar om hur mycket arbetstid som går till administrativa uppgifter (s.4) och hur svårt det är att hitta utrymme för samarbete (s.6) visar på behovet tydligare planering. Detta för att skolbiblioteket ska kunna fylla den läsfrämjande funktion som rektorerna anser vara en av skolbibliotekens viktigaste (s.9).

Internet

4 av 13 (31%) skolbibliotek har 1-10 Internetuppkopplingar tillgängliga för eleverna.

Det går inte att utläsa någon tydlig skillnad i tillgång till Internet mellan olika skoltyper. Det finns högstadieskolor som har tillgång, och andra som inte har det. Samma gäller för låg- och mellanstadieskolor.

15 av 24 (62%) integrerade bibliotek har 1-2 Internetuppkopplingar tillgängliga för eleverna.

Databaser

5 av 13 (38%) skolbibliotek har databaser tillgängliga för eleverna. Vanligast är man har tillgång till Landguiden och NE.

11 av 24 (58%) integrerade bibliotek har databaser tillgängliga för eleverna. Alex och NE är vanligast förekommande.

Kommentar

Antalet Internetdatorer eller databaser på ett skolbibliotek är i sig inga kvalitetskriterier. För att datorerna ska få betydelse för elevernas informationskompetens måste lärare och skolbibliotekspersonal få tid för kontinuerlig, handledad undervisning i bl a olika sökmetoder och källkritik.

Bok & Band/Daisy

2 av 13 (15%) av skolbibliotek har ett mindre eget bestånd ca 20 st.

7 av 24 (29%) integrerade bibliotek har ett mindre eget bestånd.

Kommentar: Bibliotekens låga medieanslag gör det omöjligt att bygga upp egna bestånd av betydelse. Men det kan också vara en brist i samordningen mellan läromedelsinköp och biblioteksmedia. Kommunbiblioteken eller SBC stöttar med sina bestånd vid behov.

Samverkan bibliotekspersonal-lärare

5 av 13 (38%) personal på skolbibliotek ingår i lärarlag.

5 (38%) ingår i biblioteksgrupp med lärarrepresentanter. 4 av dessa uppger att samråd sker om mediainköp.

3 (23%) ingår inte i någon samverkansgrupp

2 av 24 (8%) personal på integrerade bibliotek ingår i lärarlag

3 (12 %) ingår i biblioteksgrupp med lärarrepresentanter.

18 (75%) ingår inte i någon samverkansgrupp

16 av 24 (67%) integrerade bibliotek uppger att lärarna ger inköpsförslag på media.

Kommentar: Den högre andel skolbibliotekspersonal som ingår i lärarlag kanske beror på att en del själva är lärare. Dessutom är det säkert lättare att hitta samverkansformer mellan olika personalgrupper då biblioteket är skolans eget.

I de integrerade biblioteken blir personalens tillhörighet otydligare. Även då lärare och elever nyttjar biblioteket i stor utsträckning, ingår inte bibliotekets personal självklart i skolans vardag. I båda fallen bidrar skolbibliotekspersonalens otydliga roll i lärandet till att samverkan med lärarna försvåras. Är skolbibliotekarien en pedagogisk resurs som tillför undervisningen något tack vare sin sin speciella kompetens eller är den en serviceperson som plockar fram material på begäran? Enligt Louise Lindbergs *Skolbibliotekets pedagogiska roll - en kunskapsöversikt* är det avgörande för skolbibliotekets betydelse för elevernas lärande, att lärare och bibliotekspersonal har samma kunskapssyn. Vill man komma så långt i sitt samarbete, krävs gemensam tid inte bara för planering men också för pedagogiska frågor.

Bibliotekets pedagogiska funktion i det vardagliga arbetet

4 av 13 (31%) skolbibliotekssvariga uppger att service till lärare och elever samt in- och utlån är bibliotekets vardagsfunktion.

4 har inte svarat på frågan.

3 (23%) anger litteraturvägledning.

Andra ensstaka svar är: vara tillgängligt och social betydelse.

6 av 24 (25%) personal på integrerade bibliotek anger service.

4 (17%) svarar bibliotekskunskap.

4 (17%) läsinspiration

3 (13%) handledning i informationssökning.

Andra ensstaka svar är: skattkista, vardagsrum och studieplats.

Kommentar

Trots att många bibliotek arbetar med läsfrämjande i olika former (se kommentar på sidan 4) framgår det i dessa svar att det är en verksamhet i stark konkurrens om tid med servicefunktioner. Tittar man så på rektorernas svar säger 44 av 60 (73%) att läsfrämjande tillhör bibliotekets främsta uppgift. Ingen av skolbibliotekspersonalen och bara 3 av 24 (13%) personal på de integrerade biblioteken har uppgett att handledning i informationssökning ingår i de dagliga uppgifterna. Detta medan 19 (32%) rektorer säger att arbeta med informationskompetens tillhör bibliotekets viktigare uppgifter. För att åtgärda denna diskrepans mellan rektorernas syn på bibliotekets funktion och hur den dagliga verksamheten ser ut, krävs tydligare styrning i budget, verksamhetsplanering, personalens kompetensutveckling och samverkan bibliotek-skola.

Rektors betydelse för bibliotekets roll i skolan

10 av 13 (77%) skolbibliotekspersonal använder ord som, viktig, betydelsefull, enorm betydelse för rektors roll i frågan.

2 (15%) av dem uttrycker att de önskar ett större engagemang från rektor.

3 (23%) har inte svarat på frågan.

18 av 24 (75%) personal på integrerade bibliotek använder ord som, stor betydelse, mycket viktig.

3 (12%) önskar större engagemang.

2 (8%) har inte svarat på frågan

1 (4%) vet ej.

Resultat och kommentarer

Rektorer

Är ditt/dina skolbibliotek integrerat med folkbiblioteket?

18 av 60 (30%) rektorer finns vid skolor med integrerade bibliotek.

12 (67%) av dessa tycker att det bara är fördelar med integrationen.

2 (11%) tycker att det är mest fördelar

4 (22%) har inte svarat på frågan.

41 av 60 (69%) rektorer finns vid skolor som inte har integrerade bibliotek.

1 skola saknar helt bibliotek

Vilken eller vilka nämnder är huvudman/män för biblioteket?

Barn-Kultur och Utbildning: 12 Teknik och Kultur: 2

Barn och Utbildning: 20 Kultur och Fritid: 10

Kultur och Utbildning: 5 Humanistiska nämnden: 4

-: 7

Ligger biblioteksverksamheten i din skolbudget eller köper skolan tjänsten av kommunbiblioteket? Tycker du att det fungerar bra, eller skulle du föredra en annan lösning?

27 av 60 (45%) bibliotek finns i skolans budget

11 (18%) köper delar av tjänsten

15 (25%) köper hela tjänsten

3 (5%) har ingen biblioteksbudget

4 (6%) inget svar

Endast sju har svarat på följdfrågan om hur budgetlösningen fungerar. Fem anser att det fungerar bra att skolbiblioteket ligger utanför skolans budget, övriga två att det är bra att pengarna för skolbiblioteket ligger i skolan budget.

Finns det avtal skrivna angående personal, media, lokaler mm? Hur är de utformade? Frågan gäller endast de integrerade biblioteken.

24 av 60 (40%) har inte svarat på frågan

22 (37%) av både skol- och integrerade bibliotek har svarat nej

2 (3%) av både skol- och integrerade har svarat ja

Kommentar

Då det är fler än rektorerna för de integrerade biblioteken som svarat, är det svårt att rätt bedöma svaren. Av de två rektorer som svarat ja, har en svarat att man samverkar i ett biblioteksprogram, men inget om hur det är utformat. Tydligt är i alla fall att biblioteksavtal som reglerar personalansvar, media mm är mycket ovanliga.

Till vilken kategori hör bibliotekspersonalen?

- 18 av 60 (30%) har lärarbibliotekarie
- 14 (23%) har inte svarat på frågan
- 10 (17%) har ingen personal
- 6 (10%) har biblioteksassistent
- 5 (8%) vet inte vilken utbildning personalen har
- 4 (7%) har fackutbildad bibliotekarie
- 3 (5%) har fackutbildad bibliotekarie + biblioteksassistent

Kommentar

Den rikstäckande (svar från 966 skolor) undersökning DIK gjorde 2006 gav resultatet att 21% av landets skolbibliotek helt saknar personal. I Kulturrådets undersökning från 2002 blev svaret på samma fråga 26%. I länets kartläggning är det 16% av rektorerna som svarar att skolan saknar bibliotekspersonal. Länets siffra är dock osäker då ytterligare 23% inte alls har svarat på frågan.

I DIK:s undersökning har 30% av skolorna i Sverige fackutbildad bibliotekarie. I Västernorrland har 12% av rektorerna uppgett att skolan har utbildad bibliotekarie. En osäkerhet finns i länets siffra eftersom 31% inte alls har svarat på frågan eller svarat att de inte vet vilken utbildning personalen har. Kanske har det också betydelse att länets skolor i stor utsträckning har relativt få elever och därför har sämre förutsättningarna att anställa fackutbildad bibliotekarie.

När det gäller lärarbibliotekarier överensstämmer länets siffror med DIK:s som uppger att 31% av skolbiblioteken har en pedagog med någon form av ansvar för verksamheten. Siffran för länet är 30%.

18% uppger i DIK:s rapport att de har en biblioteksassistent, för länets del hamnar siffran på 15%. Även här kan de uteblivna svaren dölja den rätta siffran.

Vilken uppgift anser du vara skolbibliotekets främsta?

- 35 av 60 (58%) svarar läsfrämjande arbete
- 10 (17%) svarar utveckling av elevernas informationskompetens
- 9 (15%) svarar både läsfrämjande och informationskompetens
- 3 (5%) svarar bygga och strukturera mediesamlingen
- 1 (2%) svara att allt är lika viktigt
- 2 (3%) ger inget svar

Anser du att skolbiblioteket bidrar till att höja kvalitén på elevernas lärande? I så fall, på vilket sätt?

- Alla har direkt eller indirekt svarat ja på frågan, en har svarat *i viss mån*.
- 27 av 60 (45%) genom läsfrämjande
- 14 (23%) genom tillgång till media

9 (15%) arbete med elevernas informationssökningskompetens
4 (7%) genom personalens specialkompetens
6 (10%) andra enstaka svar som; bibliotekskunskap, service, fin miljö, närhet

Kommentar

Då man jämför dessa svar, framgår det att rektorerna inte anser att biblioteken helt lever upp till deras fordran om läsfrämjande-och informationskompetensarbete.

Se även kommentar för enkätsvar från skol-och integrerade bibliotek på s. 6.

Finns skolbiblioteksverksamheten med i skolans lokala arbetsplan? Fungerar den som ett styrinstrument vid resursfördelningen?

41 av 60 (68%) nej

12 (20%) i skolans arbetsplan eller kulturplan

2 (3%) vet ej

5 (8%) inget svar

Ingen har svarat på om budget påverkas av arbetsplanen.

Utvärderas skolbiblioteksverksamheten regelbundet?

30 av 60 (50%) nej

12 (20%) ja

8 (13%) inget svar

6 (10%) tillsammans med annan verksamhet

2 (3%) vet ej

1 (2%) i ständig dialog

1 (2%) inköpen utvärderas

Kommentar

Återigen blir det tydligt att strukturerad verksamhet i form av planering och uppföljning är en bristvara i skolbibliotekens värld.

Vilken betydelse har du som rektor för att bibliotekspersonalens och lärarnas skilda kompetenser på bästa sätt ska samverka?

27 av 60 (45%) inget svar

21 (35%) anser sig ha stor betydelse, vara viktig för samverkan skola/bibliotek

I övrigt spridda svar som t ex:

- inte stor eftersom det fungerar bra
- för att stimulera till fortbildning
- sprida signaler om att biblioteket är viktigt.

Kommentar

I jämförelse med bibliotekspersonalen svar (s.7) är siffran låg. 76% av skolbibliotekspersonalen anser att rektor har mycket stor betydelse för bibliotekets roll i skolan.

Det är svårt att utröna varför så många rektorer avstått från att svara på denna fråga. Kanske är det ett resultat av skolbibliotekens otydlighet i ansvarsfördelning eftersom avtal är sällsynta. Vilken blir rektors roll då personalen är anställd av folkbiblioteket?

Bilaga 1

Frågor till och svar från personal på integrerat bibliotek

Svarsfrekvens 24 svar av 34 utskick. 76%

1. Hur många timmar/vecka är biblioteket öppet för elever och lärare? Är biblioteket tillgängligt för lärare och elever under allmänhetens öppettider och/eller när det är stängt?

Öppet speciellt för skolan: 0-10 tim/v: 12

Öppet speciellt för skolan 11-19 tim/v.: 6

Öppet speciellt för skolan 20-30tim/v.: 6

Tillgängligt under hela skoldagen: 24

2. Har du en nedskriven plan för ditt arbete gentemot skolan? Utvärderas den regelbundet? Har den kommit till i samverkan med lärarna? Har rektor varit delaktig?

Ja: 6 På gång: 2 Nej: 16

Utvärderas regelbundet: 1

Tillkommit i samverkan: med lärare: 1

Tillkommit i samverkan med lärare och rektor: 1

3. Beräkna hur stor procent av din arbetstid som skolbibliotekarie som används till bokuppsättning, återlämning, krav och liknande administrativt arbete?

<19: 1

20 % - 50%: 13

>50%: 2

Ingen uppdelning: 5

-: 2

?: 1

4. Har du en fungerande arbetstidsfördelning mellan folkbiblioteket - skolbiblioteket? Tycker du att någon av verksamheterna inkräktar på den andra? I så fall, på vilket sätt?

Fungerar bra: 15 Skolan tar av folkbibliotekstiden: 4 Eleverna prioriteras: 2

-: 2 För lite skoltid: 1

5. Hur stort är skolbibliotekets eget medieanslag/år? Räkna inte med anslag från kommunbiblioteket eller anslag för läromedel.

0: 5 <10.000: 4 10.000-40.000: 12 -: 3

6. Sker medieinköpen i samråd med lärarna? På vilket sätt?

Ja, genom inköpsförslag: 16 Nej: 5 -: 3

7. Finns det läs/arbetsplatser för eleverna i biblioteket? Hur många? Hur används de?

Nej:4 Ja: 20 (allt mellan 1 och 30 arbetsplatser)

8. Har biblioteket Internetuppkoppling som även eleverna får använda? Hur många?

Nej: 9 Ja, en st : 7 Ja:två st: 8

9. Vilka databaser är tillgängliga för elever och lärare? Alex, NE , Landguiden eller andra?

Alex: 9 Landguiden: 6 NE: 7 Artikelsök: 2
Mediearkivet: 1 Inga:10 Andra: 1

10. Har biblioteket något eget bestånd av Bok/Band, Bok/Daisy?

Ja: 7 Nej: 17

11. Vilka typer av läsfrämjande verksamhet gentemot skolan arbetar du med?

Boktips: 8 Bokprat: 10 Sagostund/Högläsning: 7 Bokjuryn/Andra läsprojekt: 6
Bibliotekskunskap: 2 Skrivprojekt: 3 Inga: 2

12. Ligger biblioteket i skolans centrum, utkant eller i någon annan byggnad?

Centrum: 14 Annan byggnad:2 Utkant: 3 Källaren: 1 Sammanbyggt: 1
?: 3

13. Ingår du i något lärarlag, och/eller finns det något biblioteksråd på skolan? Vilka ingår i så fall där? Vilka frågor behandlas?

Nej: 18 Biblioteksgrupp med lärare: 3 Ingå i lärarlag: 2 -: 1

14. Hur skulle du vilja beskriva ditt biblioteks pedagogiska funktion i det dagliga skolarbetet?

Lära ut bibliotekskunskap: 4 Service: 6 Läsinspiration: 4 Lära ut informationssökning: 3 Studieplats: 1 Skattkista/vardagsrum: 1 Skulle kunna vara större: 1 -:1

15. Beskriv kort din syn på rektors betydelse för bibliotekets roll i skolan och för ditt samarbete med lärarna.?

Stor betydelse/Mycket viktig: 18 (bl a för att; tydliggöra planer, ansvara för bibliotekets kvaliteté) Vet ej: 1 Önskar större engagemang: 3 -: 2

Bilaga 2

Frågor till och svar från skolbibliotekspersonal

Svarsfrekvens 50% (13 svar av 26 utskick)

Hur många timmar/vecka är biblioteket öppet för elever och lärare? Är biblioteket tillgängligt för lärare och elever när det är stängt?

Hela dagen obemannat, men ansvarig lärarbibliotekarie finns: 8

< 20 tim veckan med personal: 1

20-30 tim I-veckan med personal: 4

(Endast ett bibliotek är inte tillgängligt hela skoldagen)

Har du en nedskrivna plan för ditt arbete? Utvärderas den regelbundet? Har den kommit till i samverkan med lärarna? Har rektor varit delaktig?

Ja: 2 varav 1 i samverkan med lärarna och rektor med vid 1 träff. Inget svar om utvärdering.

Nej: 9

På gång: 1

-: 1

Beräkna hur stor procent av din arbetstid som används till bokuppsättning, återlämning, krav och liknande administrativt arbete?

< 50%: 4

>50%: 4

-: 5

Hur stort är bibliotekets eget medieanslag/år? Ej läromedel.

<10.000/år: 1

10.000-20.000: 6

21.000-30.000: 2

31.000-40.000: 2

-: 2

sker medieinköpen i samråd med lärarna? På vilket sätt?

Inköpsförslag från lärarna: 7

Nej: 5

-: 1

Finns det läs/arbetsplatser för eleverna i biblioteket? Hur många? Hur används de?

Ja < 10 platser: 4

Ja 10-20 platser: 3

Ja >21 platser: 3

-: 3

Har biblioteket Internetuppkoppling för eleverna? Hur många?

Ja <5 st: 2

Ja 5-10 st: 2

Nej: 9

Vilka databaser är tillgängliga för elever och lärare? Alex, NE , Landguiden eller andra?

Alex: 2

NE: 3

Landguiden: 3

Mediearkivet: 1

Inga: 8

Har biblioteket något eget bestånd av Bok/Band, Bok/Daisy?

Ja: 2 båda har färre än 20 st

Nej: 11

Vilka typer av läsfrämjande verksamhet arbetar du med?

Bokprat: 2

Läsgrupper/Bokcirklar: 3

Regelbundet återkommande läsprojekt: 2

Elever som bokpratar för varandra: 1

Skönlitteratur som läromedel: 1

Skrivprojekt: 1

Berättarprojekt: 1

Inget: 5

Ligger biblioteket i skolans centrum, utkant eller i någon annan byggnad?

Centralt: 9

Utkanten/Övervåning: 3

Ingår du i något lärarlag, och/eller finns det något biblioteksråd på skolan? Vilka ingår i så fall där? Vilka frågor behandlas?

Biblioteksråd med lärare och elever: 5 varav 4 samråder om bokinköp och 1 om ordningsfrågor

Arbets-lärarlag: 5

Nej: 3

Hur skulle du vilja beskriva ditt biblioteks pedagogiska funktion i det dagliga skolarbetet?

Litteraturvägledning: 2

Tillhandahålla fördjupningslitteratur: 1

Service till lärare och elever: 2

Socialt: 1

Vara tillgängligt: 1

In- och utlån: 2

:-4

Beskriv kort din syn på rektors betydelse för bibliotekets roll i skolan?

Viktig/Betydelsefull: 5 för bl a prioriteringsfrågor, anslag osv, samverkan/ 2 önskar större engagemang.

Stor betydelse/Enorm betydelse: 5 för bl. a bibliotekets pedagogiska roll med läsfrämjande, praktiska kunskaper, elevers självförtroende

:-3

(Av de svarande är: 3 biblioteksassistent, 1 bibliotekarie och 9 lärarpersonal)

Bilaga 3

Frågor till och svar från rektorer

Svarsfrekvens 44,4% (60 svar av 135 utskick)

1. Är ditt/dina skolbibliotek integrerat med folkbiblioteket?

Ja: 18 st Nej: 41 Har inget skolbibliotek: 1

2. Om biblioteket är integrerat vad tycker du om det? Fördelar - nackdelar.

Bara fördelar: 12 Mest fördelar: 2 -: 4

3. Vilken eller vilka nämnder är huvudman/män för biblioteket?

Barn-Kultur och Utbildning: 12 Teknik och Kultur: 2 Barn och Utbildning: 20
Kultur och Fritid: 10 Kultur och Utbildning: 5 Humanistiska nämnden: 4
-: 7

Ligger biblioteksverksamheten i din skolbudget eller köper skolan tjänsten av kommunbiblioteket?

I skolans budget: 27 Delvis i skolans budget: 11 Ej i skolans budget: 15
-: 3 Ingen budget: 3 ?: 1

4. Tycker du att det fungerar bra, eller skulle du föredra en annan lösning? Vilken i så fall?

Skolbiblioteket i skolbudgeten är bra skolan kan prioritera: 1 Skolbiblioteket i skolbudgeten är bra men betyder lite pengar: 1 Bra att skolbiblioteket finns i annan budget: 5

5. Finns det avtal skrivna angående personal, media, lokaler mm? Hur är de utformade? Frågan gäller endast de integrerade biblioteken.

Ja: 2 Nej: 22 -: 24 Vet ej: 1 (Det är fler än de integrerade som svarat. Av de 2 som svarat ja har 1 svarat att man samverkar i ett Biblioteksprogram men inget om hur det är utformat)

6. Till vilken kategori hör bibliotekspersonalen? Fackutbildad (d v s med minst 4 års högskoleutbildning i biblioteksämnet), lärarbibliotekarie eller biblioteksassistent.

Fackutbildad: 4 Fackutbildad + biblioteksassistent: 3 Lärarbibliotekarie: 18
Biblioteksassistent: 6 Skolbibliotekscentralens personal: 5 Vet ej: 5 Ingen personal: 5 -: 14

7. Vilken uppgift anser du vara skolbibliotekets främsta? Bygga och strukturera ett lätt-sökt mediebestånd; utveckla elevernas informationskompetens; arbeta läsfrämjande eller annan uppgift.

Läsfrämjande: 35 Informationskompetens: 10 Läsfrämjande och informationskompetens: 9 Bygga och strukturera samlingen: 3 Allt: 1 -: 2

8. Finns skolbiblioteksverksamheten med i skolans lokala arbetsplan? Fungerar den som ett styrinstrument vid resursfördelningen? Varför? Varför inte?

Nej: 41 Ja i arbetsplan för skolan eller i kulturplan: 12 Vet ej: 2 -: 5
(Ingen har svarat på om budget påverkas av arbetsplanen.)

9. Utvärderas skolbiblioteksverksamheten regelbundet?

Nej: 30 Ja: 12 Inköpen värderas: 1 Biblioteket utvärderas tillsammans med
annan verksamhet: 6 Ständig dialog: 1 Vet ej: 2 -: 8

10. Vilken betydelse har du som rektor för att bibliotekspersonalens och lärarnas skilda kompetenser på bästa sätt ska samverka?

Viktig roll för att skapa möjligheter till samverkan skola bibliotek: 17 Genom
samarbete med kulturchefen: 3 Spelar stor roll: 4 För att sprida signaler om
att biblioteket är viktigt: 1 För att stimulera till fortbildning: 3 Inte stor eftersom det fun-
gerar bra: 1 -: 27 Försöker köpa nya böcker (håller på att starta ett skolbibliotek): 1
Lärare har svarat på enkäten: 2 ?: 1

11. Anser du att skolbiblioteket bidrar till att höja kvalitén på elevernas lärande? I så fall, på vilket sätt?

Alla har direkt eller indirekt svarat ja på frågan, en har svarat *i viss mån*.

Läsfrämjande: 27 Infosökning/kompetens/givare: 9 Tillgången till media: 14 Service: 1
Bibliotekskunskap: 1 Personal/ Specialkompetens: 4 Närhet: 1 Fin miljö: 1